

SPECIALISTORDNING FÖR DIETISTER

BAKGRUND

I samband med DRF:s årsmöte 2008 inkom en motion från dietisterna på Karolinska universitetssjukhuset med en önskan om att dietister i likhet med andra yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården skall få möjlighet att erhålla specialistkompetens. Årsmötet 2008 gav DRF:s vetenskapliga råd uppdrag att utarbeta ett förslag kring detta i samarbete med utbildningsorterna. Ett första förslag presenterades på DRF:s årsmöte 2009 och därefter på ett möte i Umeå oktober 2009 med utbildningsorterna (Göteborg, Umeå och Uppsala). Ett slutgiltigt förslag presenterades på årsmötet 14 mars 2010 i Göteborg. Förslaget och dess riktlinjer gällande kravspecifikation för specialistkompetens accepterades. Tre representanter i DRF:s vetenskapliga råd fick mandat att slutföra arbetet och fastställa den slutgiltiga versionen och specialistordningen inrättades 2011. Vid årsmötet 2013 beslöts att även legitimerade dietister som inte är medlemmar i DRF kan ansöka om denna specialistkompetens mot en högre kostnad än för medlemmar.

FÖRARBETE OCH UTVECKLING AV SPECIALISTKOMPETENS FÖR DIETISTER

I arbetet med förslaget kring dietisternas specialistkompetens kontaktades arbetsterapeuternas och sjukgymnasternas/fysioterapeuternas förbund eftersom de redan har en specialistförordning. De har försökt driva frågan om specialisering hos Socialstyrelsen i många år och fått till svar att Socialstyrelsen stöder frågan, men inte i nuläget vill ansvara för ytterligare professioners specialisering. Sjuksköterskor är exempel på en yrkeskår som idag redan har sin specialistkompetens reglerad via Socialstyrelsen, vilken därmed är fastställd i examensförordningen och ges via specifika utbildningsprogram på universitet/högskolor. Arbetsterapeuter och sjukgymnaster/fysioterapeuter har i stället löst detta genom att deras respektive yrkesförbund utfärdar specialistkompetens utifrån för dem satta kriterier. Detta är en lösning som DRF också valt att tillämpa.

Till skillnad från arbetsterapeuterna och sjukgymnasterna/fysioterapeuterna så kommer DRF:s specialistkompetens inte att utgöras av en individuell utbildningsplan som leder fram till specialistkompetens, utan enbart fastställda kriterier som skall uppnås efter att den enskilda

dietisten skaffat sig denna kompetens. Själva processen och handläggandet av specialistkompetensansökningar måste vara rimlig i förhållande till vad som kan hanteras av förbundet. Det är i dagsläget för omfattande för DRF att erbjuda utbildning med individuell handledning, varför den sökande på egen hand skaffar sig sina meriter utifrån det utbud av kurser och verksamheter som finns tillgängliga nationellt och internationellt.

SPECIALISTOMRÅDEN

De sexton specialistområden som idag går att söka anges nedan. Områdena har baserats utifrån de ämnesområden där DRF:s sedan tidigare har givna referensgrupper (numera sektioner). Vidare kan ett specialistområde kompletteras med en *inriktning* om den sökande så önskar för att mer specifikt ange det område man anser sig vara specialistkompetent inom. Detta är dock valfritt. Exempel på tänkbara inriktningar anges inom parentes nedan (xxxx) efter några av specialistområdena.

Diabetes (inriktning barn eller vuxen)
Endokrinologi och metabolism
Folkhälsa (inriktning primärvård, skolhälsovård eller kommunarbete)
Födoämnesöverkänslighet
Gastroenterologi (inriktning födoämnesöverkänslighet)
Geriatrisk
Idrottsnutrition
Hjärt- och kärlsjukdomar
Lungmedicin (inriktning cystisk fibros eller KOL)
Medfödda metabola sjukdomar (inriktning PKU)
Njurmedicin
Obesitas (inriktning barn eller vuxen)
Onkologi
Pediatrik (inriktning neonatalvård)
Psykiatri (inriktning ätstörningar)
Psykoterapi

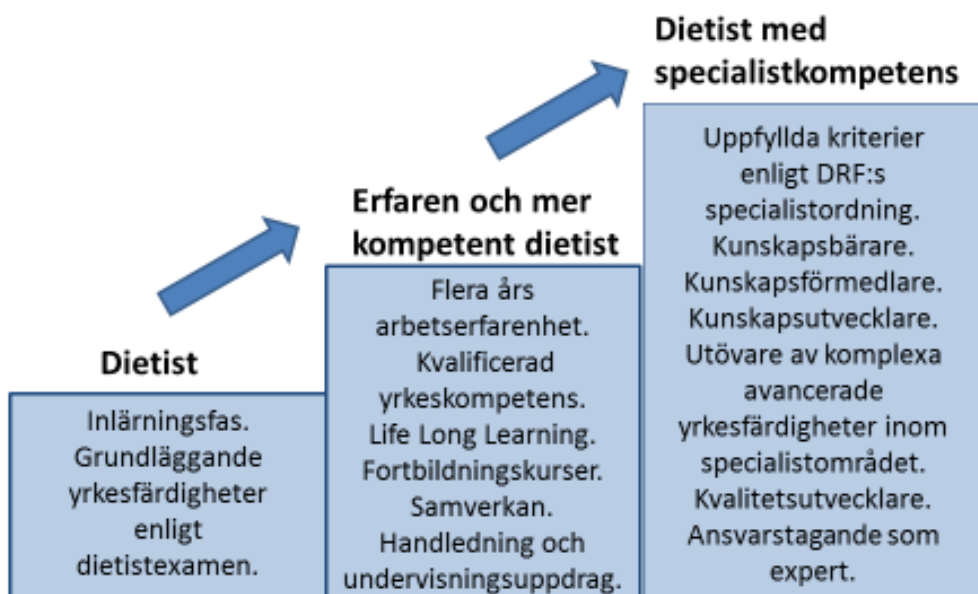
Även andra specialistområden kan framöver bli aktuella och kan föreslås tillsammans med en motivering till förbundet (nämnden för specialistbedömning och styrelsen). Anser DRF att det finns motiv för att inrätta ytterligare specialistområden kan denna lista utökas. DRF:s tanke är dock att antalet specialistområden bör vara begränsad och främst visa på dietistprofessionens huvudsakliga arbetsområden. Med hjälp en given inriktning är tanken att den sökandes specialistkompetens kan tydliggöras/avgränsas ytterligare vid behov. DRF:s specialistordning är ett dokument som skall leva i takt med den utveckling som sker inom hälso- och sjukvården och dietistens profession såväl nationellt som internationellt. När nya väsentliga förändringar framkommer blir en revision av specialistordningen aktuell. Utifrån ovan kommer således specialisttitel kunna formuleras som exempelvis: "Leg. dietist med specialisering inom diabetes".

SYFTE MED SPECIALISTKOMPETENS FÖR DIETISTER

Specialistkompetens syftar till

- att systematiskt utveckla den yrkesspecifika kompetensen för dietister.
- att integrera och utveckla såväl praktisk som teoretisk kunskap inom aktuellt specialistområde.

Figur 1 nedan illustrerar en generell kompetensutveckling inom dietistyrket och den övergripande innebörden av respektive karriärsteg.

Figur 1. Flödesschema som översiktligt beskriver vägen fram till en specialistkompetens. Modifierad till svenska förhållanden utifrån European Dietetic Advanced Competences (EDAC), July 2012, DIETS WP2.

KRAV FÖR ATT ERHÅLLA SPECIALISTKOMPETENS

Kraven skall stödjas med intyg/dokumentation/referenser, se vidare blankett för ansökan.

Grundläggande krav

För att söka specialistkompetens som dietist krävs

- legitimation som dietist
- en berättande beskrivning av den sökandes bidrag som kunskapsbärare och kunskapsförmedlare såväl inom dietistprofessionen som inom hälso- och sjukvården eller motsvarande. Beskrivningen bör ge en översiktlig bild kring hur den sökandes egen kompetens inom specialistområdet utvecklats och bibehålls genom arbete och fortbildning samt hur den sökande kommunicerar och använder sin kompetens i arbete med patienter, kollegor och i samhället. Beskrivningen skall skrivas av den sökande och omfatta 1–2 A4-sidor (typsnitt 12) och visa på god språklig kvalitet.

Punkt A och B nedan skall redogöras i form av en meritförteckning (CV), logiskt uppställd i kronologisk ordning.

A. Teoretisk fortbildning

- kurser på högskola/universitet inom relevanta områden på avancerad nivå, minst 60 högskolepoäng inklusive en uppsats på minst 15 högskolepoäng, helst en 1–2 årig examen på avancerad nivå (magister- eller masterexamen). Förutom kurser inom specialistområdet specifikt kan avancerade kurser mer allmänna inom dietetik och klinisk nutrition och metodik i relation till detta inkluderas.
- flera publikationer inom specialistområdet. Exempelvis bokkapitel, undervisningsmaterial, faktabroschyrer, lokala/nationella vårdprogram, populärvetenskapliga artiklar i facktidskrifter, patientmaterial, skrivna svar i expertkolumner, vetenskapliga artiklar i referee-bedömd tidskrift och/eller presentation/poster vid vetenskapligt symposium/konferens med anknytning till specialistområdet. Här görs en sammanvägd bedömning av kvalitet såväl som kvantitet, varför inget exakt antal publikationer eller presentationer anges ovan. Om den sökande inte är ensam författare av publikationer utan medförfattare skall den sökandes bidrag i författarskapet beskrivas.
- deltagande i kurser, workshops, seminarier, konferenser med relevans för specialiteten (bör visa på en kontinuerlig fortbildning och omfatta ett flertal tillfällen).

B. Klinisk/praktisk fortbildning

- Minst 5 års verksamhet inom specialistområdet, varav varje år omfattar minst 50 procents tjänstgöring, med tillgång till handledning, om möjligt.
- Någon form av handledarerfarenhet, exempelvis handledning av dietiststudenter vid verksamhetsförlagd utbildning, handledning av examensarbete eller motsvarande.

C. Kunskapsprövning i form av en specialistprovföreläsning (görs efter att kraven ovan bedömts uppfyllda).

- Provföreläsning inom specialistområdet som kan ske fysiskt och/eller digitalt. Föreläsningen bedöms av minst två representanter från DRF varav minst en skall vara disputerad alternativt specialiserad inom området. Lämpliga bedömare utses av specialistbedömningsnämnden. Provföreläsningen skall vara 30–45 minuter med efterföljande frågestund om ytterligare 30–45 min. Föreläsningen skall läggas upp på ett sådant sätt att specialistområdet beskrivs och ger prov på nedan angivna kompetensmål, vilka utgör grunder för bedömningen. Till föreläsningen inbjuds DRF:s medlemmar och dietiststudenter att delta fysiskt eller digitalt som åhörare.
- Föreläsningen skall stödjas av *en skriftlig sammanställning på engelska* (1–2 A4-sidor, typsnitt 12) och en referenslista med relevanta referenser (6–10 stycken, skrivna på en separat A4-sida) som stödjer sammanfattningen. Sammanfattningen skall hålla en god språklig kvalitet och på ett adekvat sätt presentera specialistområdet. Detta skall skickas in till specialistbedömningsnämnden innan föreläsningen bokas in och måste bedömas som godkänd för att föreläsningen skall få genomföras.

ÖVERGRIPANDE KOMPETENSMÅL

Specialistkompetensen innebär att man kan uppvisa en fördjupad klinisk kompetens inom specialistområdet. Med klinisk kompetens menas kunskaper och färdigheter i dietetik och klinisk nutrition inom specialistområdet, förmåga till kliniskt resonemang, reflektion och beslutsfattande. Därtill krävs grundläggande kunskaper om organisation, verksamhetsplanering, utveckling och forskning. Nya behandlingsmetoder, organisationsförändringar och förändringar inom och utom hälso- och sjukvården ställer krav på flexibilitet och kvalitets-tänkande. Arbetet kräver en god insikt i den problematik som kan vara aktuell för den enskilde patienten eller grupper av patienter.

Den specialistkompetenta dietisten skall verka som kunskapsbärare, kunskapsförmedlare och kunskapsutvecklare samt ha ett etiskt och patientcentrerat förhållningssätt.

I. KUNSKAPSBÄRARE – FÖRDJUPADE KUNSKAPER, FÄRDIGHETER OCH FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Specialistkompetensen grundar sig på ämnet dietetik och klinisk nutrition. Dietist med specialistkompetens skall

- självständigt och kvalificerat kunna bedöma, behandla och utvärdera nutritionsbehandling och aktivt medverka i patientutredningen inom specialistområdet,
- delta aktivt i utvecklingen inom sitt specialistområde samt ha en fördjupad kunskap om kvalitetsutveckling,
- följa den medicinska utvecklingen inom specialistområdet eftersom den kan leda till nya nutritionsbehandlingar och riktlinjer,
- utveckla och tillämpa ett evidensbaserat förhållningssätt inom specialistområdet,
- kunna välja adekvata, valida och reliabla metoder vid undersökning och behandling,
- värdera och reflektera kring etiska frågeställningar och följa etisk kodex för dietister och
- tillämpa och följa utvecklingen av nationell och internationell standardiserad terminologi inom området dietetik och klinisk nutrition.

II. KUNSKAPSFÖRMEDLARE - INFORMATION, UNDERVISNING OCH HANDLEDNING

Dietist med specialistkompetens skall kunna

- informera, handleda och undervisa patienten och dennes närstående samt andra personalgrupper om nutrition som prevention samt nutritionsbehandling inom specialistområdet och
- undervisa och handleda kollegor, medarbetare, studerande och blivande specialister.

FRÅGOR OCH SVAR OM SPECIALISTKOMPETENS

VEM KAN SÖKA SPECIALISTKOMPETENS?

Du som är legitimerad dietist och som uppfyller DRF:s fastställda krav på teoretisk och klinisk fortbildning enligt kravspecifikation för specialistkompetens som anges i detta dokument.

HUR SÖKER JAG SPECIALISTKOMPETENS?

Du fyller i DRF:s ansökningsblankett för specialistkompetens. Du måste bifoga intyg som styrker dina meriter enligt instruktioner som ges på ansökningsblanketten samt genomföra en specialistprovföreläsning.

Ansökningsblanketten finns [HÄR>>](#)

Dessutom ska följande intyg bifogas:

1. Bestyrkt kopia av Socialstyrelsen utfärdad *dietistlegitimation*.
2. En beskrivning (1–2 A4 sidor) av ditt bidrag som *kunskapsbärare och kunskapsförmedlare* inom dietistprofession och hälso- och sjukvården eller motsvarande.
3. Sammanfattning (tydlig förteckning) över de *meriter* som styrker din specialistkompetens utifrån DRF:s fastställda krav på *teoretisk och klinisk fortbildning*.
4. Bestyrkta kopior av *kurs- och tjänstgöringsintyg etc.* som stödjer ovan meritlista.
5. Telefonnummer och e-postadress till minst en *referensperson* (till exempel arbetskollega) som kan styrka din lämplighet och kompetens som specialist.
6. Intyg/inbetalningskvitto som kan bekräfta ditt *medlemskap i DRF* om sådant föreligger.

Avgiften för att ansöka om specialistkompetens är utfärdad av DRF och är 300 kr för medlem och 6000 kr för icke-medlem. Avgiften betalas in till DRF:s Bankgiro 491–5906 innan ansökan handläggs. Ange ditt personnummer i meddelanderutan vid inbetalning.

Specialistbedömningsnämnden sammanträder en gång per år och **ansökan skall vara tillhanda DRF:s specialistbedömningsnämnd senast 1 augusti**. Ansökan och bifogade intyg skall sändas som en samlad PDF-fil till DRF:s specialistbedömningsnämnd via specialistordning@drf.nu.

HUR BEDÖMS MERITERNA OCH SPECIALISTPROVFÖRELÄSNINGEN?

Inskickad meritlista över teoretisk och klinisk fortbildning bedöms utifrån såväl kvantitet som kvalitet. Den första delen av bedömningen görs av DRF:s specialistbedömningsnämnd, utsedd av DRF:s styrelse. Därefter bedöms specialistprovföreläsningen utifrån området lämpliga bedömare, utsedda av specialistbedömningsnämnden. Bedömarna utgår från kravspecifikationen som beskrivs i denna specialistordning. Den sökandes meriter samt specialistprovföreläsningen (inklusive den skriftliga sammanställningen av denna) skall ge stöd för att en gedigen kompetensutveckling erhållits inom dietetik och nutrition i synnerhet inom det aktuella specialistområdet. Vidare skall den sökande visa god färdighet och lämplighet i rollen som kunskapsbärare och kunskapsförmedlare inom sitt specialistområde. Förmåga till kritiskt tänkande, problemlösande, ett professionellt förhållningssätt såväl som faktakunskaper tas i beaktande.

Om den sökande med utgångspunkt av inskickade meriter ej bedöms som godkänd kommer specialistbedömningsnämnden att återkomma till den sökande med en beskrivning av vad som saknas och om/vad för kompletteringar som är nödvändiga. Utfallet av bedömningen av specialistprovföreläsningen ges i enrum med den sökande efter att bedömarna sammanträtt efter avslutad föreläsning. Om denna inte skulle bedömas som godkänd ges en ny möjlighet nästkommande år om den sökande önskar.

Datum för specialistprovföreläsning bestäms i samråd med den sökande så snart ansökan granskats och godkänts. Den skriftliga sammanställningen av föreläsningen skall godkännas innan föreläsningen genomförs. Ett slutgiltigt besked lämnas senast 6 månader efter senaste ansökningsdatum.

När alla delar i kravspecifikationen bedömts godkända erhålls ett intyg av DRF som bevis för den sökandes specialistkompetens.

VILKEN BETYDELSE HAR EN SPECIALISTKOMPETENS UTFÄRDAD AV DRF?

Sjuksköterskor och läkare har specialistkompetens reglerad av Socialstyrelsen, vilket för sjuksköterskor innebär en fastställd examensförordning och utbildningsprogram som ges via universitet och högskolor, och för läkarna en specialisttjänstgöring och statligt finansierade specialistkompetenskurser. Dietister i likhet med arbetsterapeuter och sjukgymnaster/fysioterapeuter har idag dock ingen specialistreglering via Socialstyrelsen. Däremot ges möjligheten att via respektive yrkesförbund utfärda specialistkompetens. DRF önskar med denna möjlighet motivera och stödja enskilda dietisters kompetensutveckling samt stärka professionens gemensamma mål och utbyte av kunskap och erfarenheter kollegor emellan. Vi önskar därmed främja kvalitetsutvecklingen inom hälso- och sjukvård avseende kost- och

nutritionsbehandling. Sannolikt kan detta också bidra med möjligheter till en positiv löneutveckling och vara av värde för arbetsgivare vid bedömning av dietistens meriter i samband med anställning. På sikt ser vi också att en specialistordning framtagna inom yrkesförbundet bör kunna öka möjligheterna för att Socialstyrelsen skall se behovet av och ta över ansvaret av en sådan specialistordning.